

נאום הרמטכ"ל בטקס סיום קורס המכללה לביטחון לאומי

מכובדים,

מכובדיי כולכם,

האתגרים שאיתם מתמודדים מדינת ישראל וצה"ל מיום הקמתם הם חסרי תקדים בהיסטוריה הכללית ובהיסטוריה הצבאית. התמודדות עם מספר זירות במקביל ועם היקף איומים גדול, אשר משתנה באופן תדיר, ונמשך באופן רציף על פני עשורים רבים.

מצד אחד, מצבנו האסטרטגי הולך ומשתפר. הוא כולל שיפור ניכר ביכולות הצבאיות, חיזוק ההרתעה ושיפור בהיקף ובאיכות היחסים עם מדינות האזור והעולם.

מצד שני, עדיין עלינו להגן ולפעול מול מספר זירות גדול, ולהתמודד עם טרור וצבאות טרור. צה"ל פועל ללא הפסקה, וכל שבוע נראה עמוס יותר מקודמו: יירוט כטמ"מים, סיכול חדירות, תקיפות בעומק שטח האויב, יירוט רקטות וסיכול יום יומי של טרור.

זהו הביטוי המוחשי לצבא ההגנה לישראל - צבא שטובת הכלל בלבד לנגד עיניו וכל כולו ממוקד ביצירת הגנה וביטחון.

צה"ל מפעיל כוח צבאי ומוציא לפועל מבצעים על בסיס שבועי ובאופן רציף, ולמעשה נותר אחד הצבאות היחידים בעולם שעושה זאת.

קשת אתגריו של צה"ל פרוסה לרוחב ולאורך, לגובה ולעומק: מסכין ועד גרעין, מתת-קרקע ועד החלל ומגינין ועד טהרן.

יחידות צה"ל ומפקדיו עושים זאת באופן מקצועי ביותר, ומקפידים להשתנות, להתחדש, ולתרגם את המודרניזציה לתפיסות חדשות וליכולות מתקדמות ופורצות דרך. אנו מפתחים אמל"ח ייחודי, יוצרים מודיעין חסר תקדים בהיקפו ובאיכותו, בונים מערכות תקיפה עם כושר השמדה שאין כדוגמתו בעולם ועוד ועוד. וכל זאת בסביבה מורכבת ביותר, הכוללת אויב שמסתתר בתוך אזורים בנויים ומאוכלסים, ומתעלם מערכים ומהדין הבינלאומי.

בפרק זמן קצר של שבעה עשורים בלבד, הפך צה"ל לאחד הצבאות הבולטים בעולם, כזה אשר רבים באים ללמוד את יכולותיו ואת דרכי פעולתו. אבל חשוב מכך, צה"ל מממש את ייעודו מן על מדינת ישראל ומאפשר לה להתפתח, ולקדם את יעדיה הלאומיים: זהו המבחן העליון של אסטרטגיית הביטחון הלאומי של מדינה, ולצה"ל ולמערכת הביטחון יש תפקיד מכריע בכך.

זה לא מובן מאליו, זה ייחודי וראוי לכל הערכה, וזה מעשה של דורות רבים ואתם הבוגרים ביניהם. יש להישג הזה מספר סיבות, וקצרה היריעה מלמנות את כולן, אבל ברור, גלוי וידוע שאחת המרכזיות שבהן היא היותו של צה"ל צבא העם, הנהנה משירות חובה, שמאפשר לאייש את שורותיו בטובים שבעם, שהופכים לטובי החיילים ובהמשך לטובי המפקדים. אבל כדי למצות את איכות כוח האדם חובתנו לטפח את הכבוד, הלכידות והשותפות בין כל המשרתים ולטפח את ערך הממלכתיות.

בשערי הצבא נכנסים כולם: חילונים ודתיים, יהודים ובני דתות אחרות, גברים ונשים, בני העיר ובני הכפר, אנשי המרכז ואנשי הפריפריה, אנשים משכבות סוציאקונומיות גבוהות ומאלו שפחות, אנשים עם כישרונות שונים, עם יכולות גבוהות ומגוונות (שאגב לא בהכרח נחשפו טרם השירות בצה"ל) ואנשים עם אמונות שונות.

צה"ל הוא תבנית נוף החברה הישראלית, וכמו חברות רבות יש בו גיוון ושונות, מתחים והבדלים. דווקא מהסיבה הזאת, ועל מנת שמיצוי האיכות האנושית בצה"ל יבוא לידי ביטוי במלוא עוצמתו, חובה שיתקיימו שלושה תנאים בסיסיים: האחד, מטרה משותפת היוצרת בין כל המשרתים אחדות ושיתוף פעולה. השני, העדפת טובת ביטחון המדינה וצה"ל על פני כל דבר אחר תוך יכולת לגלות ויתור ופשרה. והשלישי, החובה לאפשר לכל אדם לדבוק באמונתו ובדרכו, ולספק לו תנאים לקיים את אורח חייו, מבלי לפגוע בנהלי הצבא, רוחו וערכיו.

צה"ל יודע למצוא את שביל-הזהב אשר מאפשר את קיומם של שלושת התנאים גם יחד. צה"ל עוסק בכך ומקדיש לכך זמן ומשאבים. מפקדי צה"ל עוסקים בנושא ועושים זאת באמצעות חינוך ודוגמה אישית, נהלים ופקודות, מחשבה עמוקה ורגישות, אבל לעולם, עבור כל המשרתים, צה"ל, טובת ביטחון המדינה, המשימה הצבאית וערכי הצבא נדרשים להיות ראשונים וגוברים. העיקרון הזה מבוטא במילה אחת - ממלכתיות יותר מכך - צה"ל הוא צבא העם אשר שואב הן את כוחו הפנימי והן את הגיבוי החיצוני שהוא מקבל מהחברה, מצדקת הדרך. ממילוא ייעודו להגן על המדינה ואזרחיה, ובזכות העובדה שהוא פועל באופן ערכי וממלכתי. כל אלו מעניקים למשרתים, להוריהם ולאזרחי המדינה ביטחון ואמון בצה"ל. מכאן שחובתנו לטפח את ערך הממלכתיות.

מסיבות אלו ולאחר דיונים מעמיקים, החלטנו להוסיף לרוח צה"ל את ערך היסוד 'ממלכתיות' וכך קבענו: "צה"ל הוא צבא העם, צבא ממלכתי, הנתון למרות החוק והממשלה. חיילי צה"ל יפעלו כשרק המשימה, ערכי צה"ל וביטחון המדינה ראשונים לנגד עיניהם, ויעשו זאת ביושרה, בענייניות ובייצוגיות".

לממלכתיות פנים רבות:

- כל המשרתים נשבעים לשמור אמונים לצה"ל, למדינת ישראל, לחוקיה ולשלטונותיה המוסכמים, לקבל עליהם ללא סייג את משמעת הצבא ולציית לכל הפקודות וההוראות הניתנות על ידי המפקדים המוסמכים
- צה"ל ומשרתיו נמצאים מעל לכל מחלוקת פוליטית וחברתית, ומטפחים שוויון, אחידות ולכידות

- צה"ל מעודד סובלנות לאחר, ומאפשר לכל חייל וחיילת להחזיק בזהותם האישית ולקיים את אורח חייהם, בתנאי שהם תואמים לדרישות המסגרת הצבאית, ערכיה וחוקיה.
- צה"ל ומשרתיו נדרשים להגן על כל אזרחי מדינת ישראל ותושביה, ולהתנהג כלפיהם בכבוד ובאופן ייצוגי
- המשרתים בצה"ל לעולם יעדיפו את זיקתם לצה"ל על-פי כל זיקה אחרת, ולכידות היחידה ומשימותיה יהיו לעולם ראשונים לנגד עיניהם

כבר בראשית דרכה של המדינה הזהיר דוד בן גוריון מפני הסכנה שבחוסר ממלכתיות: "הצבא לא ימלא את שליחותו... מבלי שתשרור בתוכו אחדות מלוכדת ואחוה מוסרית של חברים לנשק. ואין לתת לצבא להפוך לזירת התגוששות פוליטית ואידיאולוגית של סיעות ומפלגות".

חיילים ומפקדים, ואזרחי המדינה חייבים לדעת שההחלטות והפעולות שאנו עושים, אך ורק לאור שיקולים מקצועיים ושיקולי הביטחון וטובת המדינה. זה הדבר אשר מעניק להם אמון בחברים ליחידה ואמון במפקדים, אמון אשר מגביר לכידות, ותורם באופן מהותי לאיכות התפקוד של היחידות ושל הצבא כולו.

ממלכתיות היא עמוד שדרה ערכי השומר על תפקודו של צה"ל. חובתנו להגן עליה ולטפח אותה באופן קבוע ושיטתי ומתוך הזדהות עמוקה. צה"ל, למען האמת, הוא יותר מתבנית נוף החברה הישראלית. צה"ל מהווה יום יום, שעה שעה, מודל עבור החברה.

צה"ל מהווה דוגמה ליכולת לחבר בין אוכלוסיות שונות, ולגשר על הבדלים. צה"ל מדגים יום יום כיצד בבטן הטנק, בבטן הספינה, במחסן הלוגיסטי, בחמ"ל או בטור המחלקה המתגנב למעצר מתקיים מיקרוקוסמוס של אנשים אשר באים מרקע שונה, ולצד זאת מתפקדים ביחד באופן יעיל וחברי בשם אחדות המטרה, הדבקות במטרה ושירות המדינה.

על ידי כך צה"ל מחזק את ההזדהות של הפרט עם הצבא והמדינה, ומחזק את הסולידריות של הפרט עם החברה. זו תרומה חשובה ומהותית לביטחון הלאומי. במובן הזה, צה"ל הוא נכס לאומי וליתר דיוק חדר כושר לאומי, המחזק את המרקם החברתי. צה"ל מפגיש בין אוכלוסיות מגוונות, מאמן את אנשיו לשיתוף פעולה ולסובלנות, ומאמן אותם להעדיף את המטרה המשותפת על פני שיקולים אחרים. זו תרומה שלא ניתן להמעיט בחשיבותה לביטחון הלאומי וטיפול הממלכתיות הוא המפתח לכך.

בוגרים יקרים, גם אתם מהווים ביטוי לממלכתיות. בחרתם לשרת את המדינה, רובכם משרתים למען בטחון המדינה, ורבים מכם סיכנו ועוד יסכנו את חייהם עבורה. כל אחד מכם יכול היה לפתח קריירה מוצלחת, שבצידה יכולתם לקיים אורח חיים נוח הרבה יותר והכנסה גדולה הרבה יותר.

בחרתם לשרת את המדינה מתוך רצון להשפיע על דמותה, ביטחונה, אופייה וערכיה, ומתוך רצון להשפיע על איכות חייהם של אזרחיה. אתם ראויים על כך להערכה רבה מהחברה כולה, ואני בשם צה"ל ובשמי מבקש להביע הוקרה על הבחירה שלכם, על השירות שלכם ולהביע את הערכתי לכם. אתם הטובים שבטובים, ויוצאים מכאן יותר טובים. ברכות לסיום הקורס, שממנו אתם יוצאים ידענים יותר וספקנים יותר, מצוידים בכלים מעשיים אבל בטוחים יותר לשאול שאלות, מערכתיים יותר ויחד עם זאת ביקורתיים יותר. זו הדרך לשיפור אישי ויחידתי, לשיפור ארגוני ומדינתי. וגם לכם יש תפקיד משמעותי בטיפול הממלכתי - שיתוף פעולה בין ארגוני, כשרק ביטחון המדינה וטובתה לנגד עינינו, הוא עקרון מרכזי במימוש הממלכתי ויש לכם תפקיד חשוב ביישומו. תודה גם למשפחות שצועדות אתכם ואיתנו לאורך שנים. ותודה מיוחדת לבנות הזוג ובני הזוג. אנו רואים בכם חלק מאיתנו והצלחתנו קשורה באופן חד ערכי לתמיכה שלכם. אני יודע שלא פעם זה כרוך בעומס ובקשיים אבל יש חשיבות לתכלית אותה אנו משרתים. תודה מיוחדת כמובן גם למדריכים, למרצים ולכל סגל הקורס. ללמד ולהדריך זו עבודה קשה ותובענית, המחייבת מאמץ אינטלקטואלי, פתיחות וסבלנות, ואת כל אלו הפגנתם בשפע. ותודה לך איתי-על גישה מעמיקה, רעננה ומעוררת מחשבה והשראה.

מכובדיי,

איכותו של צה"ל היא פועל יוצא של איכות אנשיו, ופועל יוצא של היכולת למצות מהם את המירב. זה וגם זה קשורים באופן ישיר לשמירת עקרון הממלכתי וחזוקו. בהצלחה.